

Т. Г. Дудар, Р. В. Волошин

ОСНОВИ ЛОГІСТИКИ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
для студентів вищих навчальних закладів*

Київ
«Центр учбової літератури»
2012

УДК 65.012.34 (075.8)

ББК 65.40я73

Д 81

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(Лист № 14/18.2-188 від 30.01.06 р.)*

Рецензенти:

Березівський П. С. – доктор економічних наук, професор (Львівський національний аграрний університет);

Дусановський С. Л. – доктор економічних наук, професор, (Тернопільський національний економічний університет);

Юрчишин В. В. – доктор економічних наук, професор, академік Національної академії аграрних наук України (ДУ “Інститут економіки та прогнозування НАН України”).

Дудар Т. Г., Волошин Р. В.

Д 81 Основи логістики. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 176 с.

ISBN 978-611-01-0331-2

У навчальному посібнику узагальнено та викладено основні аспекти теорії логістики: предмет, завдання та концепції логістики. Охарактеризовано особливості основних галузей логістики. Теоретичний матеріал супроводжується завданнями для самоконтролю і тестовими завданнями. Основні визначення логістики подані у вигляді короткого термінологічного словника.

Для студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей, аспірантів, менеджерів-логістів, підприємців, керівників різних рівнів і сфер діяльності, а також для всіх, хто цікавиться логістикою.

УДК 65.012.34 (075.8)

ББК 65.40я73

ISBN 978-611-01-0331-2

© Дудар Т. Г., Волошин Р. В., 2012.

© Центр учбової літератури, 2012.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ОСНОВИ ЛОГІСТИКИ»	7
РОЗДІЛ 1. Логістика — інструмент розвитку ринкової економіки	11
1. Поняття і сутність терміну логістика	11
2. Історія та етапи розвитку логістик	13
3. Завдання та функції логістики	15
4. Логістика як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства	18
<i>Навчальний тренінг</i>	20
РОЗДІЛ 2. Об'єкти логістичного управління	23
1. Матеріальний потік, його параметри	23
2. Класифікація матеріальних потоків	26
3. Інформаційні потоки та їх класифікація	27
4. Фінансові потоки та їх класифікація	28
5. Конкурентні економічні потоки та їх логістизація	29
6. Логістичні операції і їх види	31
<i>Навчальний тренінг</i>	32
РОЗДІЛ 3. Концепції логістики	38
1. Поняття та еволюція концепцій логістики	38
2. Основні логістичні концепції	39
3. Концепція інтегрованої логістики	41
4. Логістика як загальноорганізаційна ринкова стратегія	43
<i>Навчальний тренінг</i>	43
РОЗДІЛ 4. Методологія та наукова база логістики	49
1. Логістичні системи та принципи їх утворення	49
2. Класифікація логістичних систем. Логістичні мережі	50
3. Характеристика основних методів логістики	53
4. Основні показники логістики	54
<i>Навчальний тренінг</i>	56

РОЗДІЛ 5. Методика закупок та розміщення замовлень	60
1. Сутність та завдання закупівельної діяльності	60
2. Організація системи постачання матеріальних ресурсів	61
3. Логістичний цикл замовлення	63
4. Особливості вибору постачальника.	66
5. Система доставки «точно-вчасно» в закупівельній логістиці.	68
<i>Навчальний тренінг</i>	70
РОЗДІЛ 6. Виробнича логістика	74
1. Логістична концепція організації виробництва	74
2. Мета, завдання та функції виробничої логістики	75
3. Внутрішньовиробничі логістичні системи	75
4. Штовхаючі і тягнучі системи управління матеріальними потоками у виробничій логістиці	80
<i>Навчальний тренінг</i>	81
РОЗДІЛ 7. Розподільча логістика	85
1. Мета, завдання і функції розподільчої логістики	85
2. Логістичні канали та логістичні ланцюги	87
3. Логістичні посередники в дистрибуції.	89
4. Координація та інтеграція логістичних посередників	90
<i>Навчальний тренінг</i>	92
РОЗДІЛ 8. Логістика запасів	95
1. Місце та роль запасів у логістичній системі.	95
2. Види запасів	96
3. Мотиви та принципи формування запасів	98
4. ABC — аналіз та XYZ — аналіз і їх значення при визначенні логістичної стратегії управління запасами	98
5. Загальна характеристика систем контролю запасів.	101
6. Основні проблеми доставки і споживання в логістичній системі.	107
<i>Навчальний тренінг</i>	108
РОЗДІЛ 9. Логістика складування.	112
1. Склади, їх роль та види	112
2. Функції складів	114
3. Вибір між власним складом і складом загального користування	116
4. Визначення кількості складів та розміщення складської мережі	118

---

5. Управління логістичним процесом на складі	122
6. Ефективність складських систем	123
<i>Навчальний тренінг . . . . .</i>	<i>125</i>
РОЗДІЛ 10. Транспортна логістика	129
1. Суть, значення та завдання транспортної логістики	129
2. Логістична оцінка видів транспорту	130
3. Транспортні тарифи та їх вплив на загальні логістичні витрати	131
4. Системи доставки товарів	132
5. Вибір оптимального перевізника та логістичних посередників	134
6. Транспортний процес та його елементи	136
<i>Навчальний тренінг . . . . .</i>	<i>138</i>
РОЗДІЛ 11. Інформаційна логістика	142
1. Логістичні інформаційні системи	142
2. Сучасні інформаційні технології в логістиці	145
3. Особливості використання штрих-кодів в логістиці	146
4. Вдосконалення системи управління інформаційними логістичними потоками	147
<i>Навчальний тренінг . . . . .</i>	<i>149</i>
РОЗДІЛ 12. Логістичний сервіс	150
1. Поняття та значення логістичного сервісу	150
2. Класифікація видів сервісу	153
3. Формування та оптимізація логістичного сервісу	154
4. Методика визначення рівня логістичного сервісу	156
<i>Навчальний тренінг . . . . .</i>	<i>158</i>
КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	161
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	169

ПЕРЕДМОВА

У процесі адаптації національної економіки України до глобальних змін у контексті подальшої Європейської інтеграції, логістика, як науковий напрям управлінської науки, стрімко і впевнено входить як у господарський механізм підприємств і організацій, так і в наукову сферу. Водночас зростає й чисельність прихильників цієї нової та надзвичайно перспективної і вкрай актуальної для практичного менеджменту науки.

Особливості логістичного підходу в управлінні ресурсами реалізуються через зміну пріоритетів господарської діяльності. Головну роль при цьому відіграє не продукт, а процес у формі потоку. Управління поточковими процесами, їх перетворення й інтеграція є формою управління, яка перевершує традиційні як за рівнем творчого потенціалу, так і за ефективністю кінцевих результатів.

Велике значення для ефективного бізнесу мають окремі властивості логістики, зокрема: інтеграційна спрямованість (як вертикальна так і горизонтальна), спрямованість на скорочення собівартості продукції, підвищення оборотності капіталу, оптимізацію процесів постачання, виробництва та розподілу тощо.

Однією із причин активного використання логістики в економічно розвинутих країнах стала енергетична криза і перехід на параметри енергозбереження в економіці. Зважаючи на заяви вищого керівництва нашої держави, можна сміливо стверджувати, що перехід України на енергозберігаючі технології є фактично вирішеною справою. В цьому аспекті слід особливо уважно вивчити можливості логістики в даному напрямку.

Даний навчальний посібник розглядає основні аспекти дисципліни «Логістика». Матеріал посібника поданий у зручній для розуміння та сприйняття формі, що дозволяє підвищувати зацікавленість у вивченні дисципліни як з боку студентів так і з боку інших зацікавлених осіб. Для спрощення процесу засвоєння основних категорій та понять логістики основні визначення та аспекти дисципліни виділені в тексті, а також узагальнені та згруповані в короткій словник термінів. Для кон-

центрації уваги на головних питаннях, організації самостійної роботи студентів, а також підвищення ефективності закріплення теоретичного матеріалу наприкінці кожної глави містяться питання та завдання для самоконтролю і тестові завдання.

Пропонований навчальний посібник призначений для студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей, аспірантів, менеджерів-логістів, підприємців, керівників різних рівнів і сфер діяльності, а також для всіх, хто цікавиться логістикою.

Основною **метою** викладання курсу «**Логістика**» є формування у майбутніх спеціалістів системних знань і розуміння концептуальних основ логістики, теорії і практики розвитку цього напрямку та набуття навичок самостійної роботи щодо засвоєння навчального матеріалу стосовно сучасних методів управління матеріальними та іншими потоками в сучасних умовах.

Основними **завданнями**, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни є:

- набуття студентами глибоких теоретичних знань з питань концепції, стратегії і тактики логістики;
- опанування студентами методичного інструментарію розроблення та реалізації завдань логістики;
- оволодіння навичками логістичного мислення та розроблення пропозицій щодо удосконалення логістичних систем і механізмів їх функціонування;
- набуття навичок оцінки економічної ефективності та наслідків здійснення логістичних рішень.